

1983, 1. května – *Koncept nevydaného sdělení VONS č. 327 „Odvolací soud s H. Gondovou a Fr. Novajovským“ o odsouzení Heleny Gondové a Františka Novajovského Městským soudem v Bratislavě pro trestný čin maření dozoru nad církvemi a náboženskými společnostmi k podmíněnému trestu odnětí svobody.*

U Městského soudu v Bratislavě za předsednictví JUDr. Mazura¹ proběhlo dne 8. 4. 1983 odvolací řízení s H. Gondovou a Fr. Novajovským, odsouzenými v lednu 1983 k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání 1 roku pro trestný čin maření dozoru státu nad církvemi a náboženskými společnostmi² podle § 178 tr. z. (viz sdělení č...). Obžalobu zastupovala JUDr. Bártová. Odvolací senát zrušil rozsudek 1. instance a odsoudil H. Gondovou k 8 měsícům s podmíněným odkladem na 3 roky a Fr. Novajovského na 1 rok s podmíněným odkladem na 3 roky.³

LP, Sb. VONS, inv. č. 102, sign. III/1, kart. 23.

POZNÁMKY

¹ Správně a celým jménem Ján Mazúr.

² Správně maření dozoru nad církvemi a náboženskými společnostmi.

³ Dne 14. 8. 1982 zahájil vyšetřovatel odboru vyšetřování StB Správy SNB hl. m. Bratislavy a Západoslovenského kraje por. Alexander Kysucký trestně stíhání Heleny Gondové pro trestný čin maření dozoru nad církvemi a náboženskými společnostmi podle § 178 tr. zák. Trestní stíhání bylo zahájeno mj. na základě nálezů náboženské literatury při domovní prohlídce v jejím bytě, která byla odůvodněna údajným podezřením z přechovávání kradených věcí. Vyšetřovatel por. Kysucký pak 1. 9. 1982 zahájil pro trestný čin maření dozoru nad církvemi a náboženskými společnostmi též trestní stíhání Františka Novajovského. Od 18. 11. 1982 byl Novajovský také trestně stíhán pro pokus trestného činu pobuřování podle § 8/1 k § 100/1, písm. a), c), odst. 3, písm. a) tr. zák. a H. Gondová pro přípravu trestného činu pobuřování podle § 7/1 k § 100/1, písm. a), c), odst. 3, písm. a) tr. zák.,

oba na základě usnesení vyšetřovatele odboru vyšetřování StB Správy SNB hl. m. Bratislavy a Západoslovenského kraje npor. Mikuláše Pinnela. Na oba byla uvalena vazba. Dne 14. 12. 1982 podal obvodní prokurátor pro Bratislavu 1 Tibor Szakál na oba obžalobu z trestného činu maření dozoru nad církvemi a náboženskými společnostmi, na Gondovou pro přípravu trestného činu pobuřování a na Novajovského pro pokus o tento trestný čin.

Obvodní soud Bratislava 1 v senátu složeném z předsedy JUDr. Emila Jurkoviče a soudců z lidu Jána Lukáče a Arnošta Brychty je 26. 1. 1983 odsoudil pro přípravu trestného činu pobuřování podle § 7, odst. 1 k § 100, odst. 1, písm. a), c), odst. 3, písm. a) tr. zák., a přípravu trestného činu maření dozoru nad církvemi a náboženskými společnostmi podle § 7, odst. 1 k § 178 tr. zák. k dvanáctiměsíčním nepodmíněným trestům odnětí svobody se zařazením do I. nápravně výchovné skupiny a k propadnutí některých zajištěných věcí.

Senát Městského soudu v Bratislavě složený z předsedy JUDr. Jána Mazúra a soudců JUDr. Petera Šomky a JUDr. Andreje Mudráka rozsudek prvoinstančního soudu zrušil a odsoudil Gondovou a Novajovského pro přípravu trestného činu pobuřování podle § 7, odst. 1 k § 100, odst. 1, písm. a), c) tr. zák. k podmíněným trestům odnětí svobody, Gondovou na osm měsíců a Novajovského na dvanáct měsíců, oba se zkušební dobou na tři roky. Podle rozsudku se měli provinít tím, že od roku 1978 do svého zadržení v roce 1982 shromažďovali, přechovávali a připravovali na rozmnožování větší množství knih vycházejících převážně v zahraničí, různých dalších písemností a také magnetofonových pásek „obsahujúce hrubo osočujúce výroky tendenčne zamerané proti spoločenskému a štátnemu zriadeniu republiky ako aj proti spojenským vzťahom k ZSSR a iným socialistickým štátom“. Zabavení části zajištěných věcí bylo potvrzeno, tyto věci byly posléze zničeny. Amnestie z května 1985 jim trest zahladila. Výše uvedené dokumenty viz in: Archiv ÚPN, f. KS ZNB ŠtB Bratislava, Vyšetřovací zväzky, vyšetřovací spis k případu Heleny Gondové a Františka Novajovského, sign. V 15935; řada dokumentů z vyšetřování a soudního jednání byla publikována in: SELECKÝ, Anton – ŠMID, Marek (eds.): *Niektoré skutočnosti o súdnom procese Helena & František zo dňa 24.–26. 1. 1983*, samizdat, 1983. K případu viz dále mj. ŠIMULČÍK, Ján: *Zápas o nádej. Z kroniky tajných kňazov 1969–1989*, Prešov 2000, s. 110–141; ČARNOGURSKÝ, Ján: *Väznil ich za vieru*, Bratislava 1990, s. 72–82.

K osobě Františka Novajovského zaregistrovalo 5. oddělení 2. odboru Správy ŠtB Bratislava 23. 9. 1982 osobní svazek pod krycím jménem „Belanský“, reg. č. 27498. Ukončen byl 30. 12. 1986 a pod arch. č. 84824 je uložen in: Archiv ÚPN, f. KS ZNB ŠtB Bratislava, Zväzky rozpracovaných osob. Dne 23. 11. 1988 zaregistrovalo Oddělení ŠtB Liptovský Mikuláš signální svazek pod krycím jménem „Pútnik“, reg. č. 19274. V prosinci 1989

byl svazek až na seznam dokumentů a důvodovou zprávu o ukončení rozpracování signálního svazku skartován, zbytek spisu viz in: Archiv ÚPN, f. KS ZNB ŠtB Banská Bystrica. Dne 20. 12. 1988 stejné pracoviště zaregistrovalo svazek nepřátelské osoby (II. kategorie), reg. č. 19303, v prosinci 1989 byl skartován.

K osobě Heleny Gondové zaregistrovalo 5. oddělení 2. odboru Správy ŠtB Bratislava 27. 5. 1980 signální svazek pod krycím jménem „Katechetka“, reg. č. 24483 (od 20. 7. 1981 svazek nepřátelské osoba II. kategorie), ukončen byl 26. 10. 1987. V prosinci 1989 byl skartován. Dne 13. 9. 1982 stejné pracoviště zaregistrovalo signální svazek pod krycím jménem „Katechetka“, reg. č. 27440, od 5. 8. 1986 veden jako svazek nepřátelské osoba III. kategorie. Ukončen byl 6. 8. 1986 a dnes je pod arch. č. SR-81413 uložen in: Archiv ÚPN, f. KS ZNB ŠtB Bratislava, Zvázky rozpracovaných osob.

Tato kauza byla velmi silně sledovaná a medializovaná exilovými médii, křesťanskými i lidskoprávními organizacemi. Svědčí o tom např. dopis prezidenta Akce křesťanů za odstranění mučení (ACAT) Guye Aurenche H. Gondové, F. Novajovskému a bratislavským křesťanům obsahující vyjádření solidarity členů ACAT, *Niektoré skutočnosti o súdnom procese Helena & František*, s. 58; leták „Sie müssen schweigen, wir dürfen reden“ organizace Mezinárodní křesťanská solidarita (Christian Solidarity International) vyzývající k podpoře pronásledovaných věřících křesťanů (z druhé strany uvedeny případy Gondové a Novajovského, Františka Lízny a Jana Litomiského) in: LP, Sb. VONS, inv. č. 102, sign. IV/8, kart. 22; článek „Gondová a Novajovský na svobodě“ in: *Studie*, 1983, č. 87–88–89, s. 396–387; článek „V Bratislavě byly sníženy tresty“ o odvolacím soudním jednání s Gondovou a Novajovským u Městského soudu v Bratislavě in: *Americké listy*, 1983, č. 18 (6. 5.), s. 2; článek „Náboženská perzekúcia neprestáva“ o případu Gondové a Novajovského in: *Horizont* 12, 1983, č. 1–2, s. 1.